

Vihdin Veden yhtiöittäminen

Kaavoitus- ja tekninen lautakunta 20.04.2021 § 32
246/00.01.00.02/2021

Vihdin kunnan talousarviossa 2021 on linjattu, että aloitetaan virallinen selvitys vesilaitoksen yhtiöittämisestä kunnan kokonaan omistamaksi osakeyhtiöksi. Vesilaitoksen mahdollinen yhtiöittäminen korostaisi toiminnan ohjaamista liiketaloudellisin periaattein ja tukisi pitkän aikavälin taloussuunnittelua. 100 % omistajana Vihdin kunta edelleen linjaisi, valvoisi ja ohjaisi yhtiötä siten, että se toimii kunnan tavoitteiden mukaan.

Yhtiöittämisestä on laadittu yhtiöittämisselvitys, joka valmistui maaliskuussa 2021. Selvitystyön ohjausryhmään kuuluivat talousjohtaja, vesilaitoksen johtaja ja tekninen johtaja. Selvityksen laati AFRY. Raporttiin sisältyy mm. nykytilakuvaus, vesihuoltolaitoksen yhtiöittämisen läpikäynti, taloudellinen mallinnus eri jätevesiratkaisuille ja johtopäätökset. Raportti on liitemateriaalina.

Vesihuolto on yksi yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista. Vesihuoltoon kuuluvat mm. puhtaan veden tuotanto ja jakelu sekä jätevesien viemäröinti ja puhdistus. Vesihuoltolaitoksia ohjaa hallintomallista riippumatta vesihuoltolaki, jonka mukaan mm. vesihuollon maksujen pitää olla kohtuullisia ja tasapuolisia ja niihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle. Vesihuoltolaissa säädetään myös mm. tilinpäätöstietojen ym. julkisuudesta.

Mahdollisen yhtiöittämisen jälkeenkin Vihdin kunnalle jäisi merkittävä rooli kunnan vesihuoltoa koskevissa asioissa. Kunta päättäisi jatkossakin vesihuoltolaitoksen toiminta-alueet. Perustettavan yhtiön 100 % omistajana kunta linjaisi, ohjaisi ja valvoisi siten, että yhtiön toiminta vastaisi kunnan asettamia tavoitteita. Omistajana kunta edellyttäisi yhtiöltä konserniohjeen noudattamista. Yhtiön kannalta merkittäviin asioihin haettaisiin linjaus omistajalta.

Taloudelliset vaikutukset

Yhtiöittäminen toteutettaisiin liiketoimintakauppana, jota varten Vihdin Veden arvo määritettiin ns. teknisen nykykäyttöarvon menetelmällä. Vesihuoltolaitoksen tekniseksi nykykäyttöarvoksi saatiin 25,5 milj. €, mikä on noin 1,8-kertainen käyttöomaisuuden vuoden 2019 tasearvoon (14,0 milj. €) verrattuna. Edellä mainittu nykykäyttöarvo ei sisällä hulevesiverkostoa. Taseyksikön taseessa olevat maa- ja vesialueet eivät siirry yhtiölle, vaan ne vuokrataan kunnalta. Taseyksikön koneet ja kalusto (siltä osin kun eivät sisälly arvonnäyttykseen) 15 000 € sekä vaihto-omaisuus 17 000 € siirtyvät yhtiölle tasearvostaan. Vesihuoltolaitoksen saamiset kunnalta, myyntisaamiset, siirtosaamiset ja muut saamiset sekä korottomat velat kunnalta, ostovelat, siirtovelat ja muut lyhytaikaiset velat eivät siirry yhtiölle.

Rahoitus

Osa myytävän liiketoiminnan käyvästä arvosta, 6,4 milj. €, käytetään vastaanottavan yhtiön osakepääoman maksamiseen (apporttiperustaminen). Osa kauppahinnasta rahoitetaan siirtämällä vesihuoltolaitoksen palautuskelpoisista liittymismaksuista syntyneet liittymismaksuvelat yhtiöön n. 10,7 milj. €. Loppu kauppahinta jää kunnan saatavaksi yhtiöltä. Kauppahintalaina koostuu bullet-muotoisesta perustamislainasta 4,2 milj. € (15 v.) ja annuiteettimuotoisesta perustamislainasta 4,2 milj. € (30 v.). Omistajalainojen korkojen määrä lähtee tasolta 399 000 €/vuosi. Lyhennykset alkavat vuonna 2029. Lyhennysten suuruus alkaa tasolta 69 000 €/v. Yhtiön lainojen lyhennyssuunnitelmat ja omistajalainojen korot tarkistetaan 5 vuoden välein. Kunta saa noin 11 milj. euron kirjanpidollisen myyntivoiton.

Yhtiöittäminen korostaa vesihuoltolaitoksen toiminnan ohjaamista liiketaloudellisin perustein. Tämä edesauttaa pitkän aikavälin taloussuunnittelua. Käyttöomaisuuden arvo nousee liiketoimintakaupassa vastaamaan sen todellista arvoa nostoen laitoksen poistotason vastaamaan lähemmäs investointitarpeen tasoa. Tämä lisää laitoksen talouden läpinäkyvyyttä ja selkiyttää taloussuunnittelua.

Vesihuoltolaitoksella on organisaatiomuodostaan riippumatta edessään tarve poikkeuksellisen suurelle jätevesi-investoinnille. Yhtiöittämisen myötä nähdään mahdollisuus paremmalle investointien hallinnalle. Lisäksi yhtiöittäminen lisää vesihuoltolaitoksen talouden läpinäkyvyyttä ja kustannusvastaavuutta.

Yhtiö joutuu maksamaan tuloksestaan veroa, mutta sen määrää vähentää kasvava poistopohja. Järjestelyn yhteydessä maksettavan varainsiirtoveron määrä on suhteellisen pieni.

Vaikutus vesihuoltolaitoksen maksuihin

Vesilaitos maksaa nykyisin vuosittain peruspääomakorkoa 393 000 euroa. Yhtiönä toimiessaan vesilaitosyhtiö maksaa kunnalle korkoa perustamiseen liittyvistä bullet- ja annuiteetilainasta sekä vuokraa kunnan omistama vesilaitokselle osoitetuista maa- ja vesialueista. Lähtökohtana on se, että yhtiöittämisestä ei aiheuta lisäkustannuksia vesilaitoksen asiakkaille.

Vesihuoltolaitoksen talousmallilla tarkasteltiin yhtiöittämisen ja jätevesiratkaisuiden vaikutusta vesilaitoksen talouteen ja maksuihin. Taloudellista vaikutusta vertailtiin tilanteessa, jossa jätevedet käsitellään paikallisilla puhdistamoilla tai jätevedet johdetaan siirtoviemärillä käsiteltäväksi HSY:n Blominmäen puhdistamoon. Käyttö- ja perusmaksujen korotustarve vuosina 2022 - 2030 oli puhdistamoratkaisuissa 80 % ja siirtoviemäriratkaisussa 79 % mikäli vesilaitosta ei yhtiöitetä ja vastaavasti korotustarve on 85 % ja 90 %, mikäli vesilaitos yhtiöitetään. Vesihuoltolaitos on historiassa tuottanut positiivista kassavirtaa, minkä johdosta taseyksikölle on kertynyt saamia kunnalta. Taseyksikkövaihtoehdoissa oletettiin, että vesihuoltolaitos voi rahoittaa toimintaansa näillä varoilla. Halutessaan kunta voi esimerkiksi oman pääoman sijoituksilla tukea vesihuoltolaitosta investoinneissa myös

vesihuoltolaitoksen toimiessa yhtiömuodossa, jolloin yhtiöittämisestä ei aiheudu korotustarvetta.

Hulevesiverkosto

Vesihuoltolaitos yhtiötettäessä hulevesiverkosto voidaan siirtää yhtiöön tai jättää kuntaan. Hulevesien hallintaan liittyvä lainsäädäntö muuttui vuonna 2014. Lakimuutoksen myötä hulevesien hallinta ei ole enää vesihuoltoa. Yhtiön toiminnan kannalta selkein ratkaisu on se, että hulevesiverkostoa ei siirretä vesihuoltoyhtiöön, vaan se jää kunnan vastuulle.

Vaikutus henkilöstöön

Vihdin Veden koko henkilökunta siirtyy perustettavaan yhtiöön liikkeenluovutuksen kautta ns. vanhoina työntekijöinä. Vesilaitoksen yhtiöittämistä on käsitelty henkilöstön ja luottamusmiesten kanssa lain työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa mukaisesti. Yhtiöittämistä on käsitelty yhteistoimintaryhmässä 25.1.2021. Luottamusmiesten ja henkilöstön edustajien kanssa pidettiin YT-kokous 11.2.2021. Yhtiöittämisestä on pidetty informaatiotilaisuudet Vihdin Veden henkilöstölle 2.11.2020 ja 10.3.2021.

YT-menettelyssä sovitun mukaisesti ehdotetaan, että uusi perustettava yhtiö hakee Suomen Kuntaliiton ja Kunnallisen työmarkkinajärjestön suosituksen mukaisesti Avainta ry:n jäseneksi ja KEVA:n jäsenyhteisöksi. Näillä toimenpiteillä työntekijöiden palvelussuhteen ehdot ja eläke-etuudet säilyvät lähes muuttumattomina.

Yhtiöittämisen edellyttämät toimenpiteet

Ennen yhtiöittämistä verottajalta pyydetään ennakkoratkaisua arvonmäärityksestä sekä varainsiirtoverosta laitosrakennusten osalta. Perustamislainojen korkotason lainmukaisuus tarkistetaan Verohallinnon Konserniverokeskuksesta. Jotta yhtiön toiminnan käynnistämistä koskeva valmistelutyö saadaan tehtyä, on yhtiö syytä perustaa jo alkusyksystä 2021. Yhtiöittämistä koskevassa päätöksessä kunnanhallitus valtuutetaan tekemään valmistelevat päätökset kuten nimeämään yhtiön hallituksen ja määräämään sille johtajan. Ennen yhtiön toiminnan käynnistymistä 1.1.2022 valmisteltavia asioita ovat työnantajan ja työntekijöiden järjestäytyminen ja työehdoista sopiminen sekä yhtiön tukitoimien, kuten kirjanpito, laskutus, tietojärjestelmät yms. järjestäminen. Yhtiön liiketoimintasuunnitelman ja strategian laatiminen on suositeltavaa. Yhtiöittämisestä tulee ilmoittaa sidosryhmille. Yhtiön on syytä laatia yhteistoimintasopimukset yhteisrakentamisesta eri infrarakentajien kanssa. Kunnan on tarpeen laatia vesihuoltoyhtiön toimintaa ohjaavat konserniohjeet. Varsinainen kaupan transaktio tulee toteutettavaksi vuoden vaihteessa.

Valmistelija	Matti Kokkinen, etunimi.sukunimi(at)vihti.fi, puh. 044 0421 347
Esittelijä	Vesilaitoksen johtaja
Ehdotus	Kaavoitus- ja tekninen lautakunta päättää esittää

1. että Vihdin vesihuolto yhtiötetään niin, että hulevesiverkosto jää kunnan vastuulle sekä edellyttää, että uusi perustettava yhtiö hakee Suomen Kuntaliiton ja Kunnallisen työmarkkinajärjestön suosituksen mukaisesti Avainta ry:n jäseneksi ja KEVA:n jäsenyhteisöksi.

tai

että Vihdin vesihuoltoa ei yhtiötetä

2. että kunnanhallitus ottaa lautakunnan esityksen huomioon talouden sopeuttamistoimia määrittäessään.

Käsittely

Käsittelyn aikana esittelijä muutti ehdotustaan seuraavasti:

Kaavoitus- ja tekninen lautakunta päättää esittää

1. että Vihdin vesihuolto yhtiötetään niin, että hulevesiverkosto jää kunnan vastuulle sekä edellyttää, että uusi perustettava yhtiö hakee Suomen Kuntaliiton ja Kunnallisen työmarkkinajärjestön suosituksen mukaisesti Avainta ry:n jäseneksi ja KEVA:n jäsenyhteisöksi.
2. että kunnanhallitus ottaa lautakunnan esityksen huomioon talouden sopeuttamistoimia määrittäessään.

Päätös

Kaavoitus- ja tekninen lautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä esittelijän muutetun ehdotuksen.